

УДК 94 (477.83/.86)

Тетяна ГОРАН

*Інститут історії, політології і міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

Ігор ПИЛИПІВ

*Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету,
Інститут історії, політології та міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ТА СТАНИСЛАВІВСЬКОЇ ЄПАРХІЙ В ПЕРІОД ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

У статті розкриваються взаємозв'язки Перемишльської та Станиславівської єпархій, які визначали напрям розвитку Греко-Католицької Церкви у міжвоєнний період. Основним питанням зазначеного періоду була celibatna реформа, яка призвела до певних розбіжностей між єпископами ГКЦ. Проаналізовано спільний план роботи єпископів у рамках Католицької Акції ГКЦ.

Ключові слова: *Греко-Католицька Церква, митрополія, єпархія, celibat, Католицька акція, Перемишльська єпархія, єпископ.*

У процесі становлення і розвитку української національної ідеї, утворення державницької ідеології і консолідації національно-патріотичних сил ГКЦ відіграла велике значення. Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. ГКЦ перебувала у тісному контакті з українським суспільством, а особливо з національно-визвольним рухом України. ГКЦ відіграла важливу роль у культурно-національному житті України в Галичині і посиленні християнства на території України. Протягом кількох десятиліть ГКЦ була духовним наставником національного відродження українського народу і форпостом боротьби проти колонізації і русифікації. В контексті сучасного розвитку Української держави важливим є розгляд взаємозв'язків Перемишльської та Станиславівської єпархій, які мали неабиякий вплив на консолідацію сил українського народу.

Проблема взаємозв'язків між єпархіями ГКЦ, на жаль, не знайшла достатнього вивчення в історичній науці. Частково це питання у своїх працях висвітлювали І. Андрухів, О. Лисенко, І. Пилипів¹, Р. Делятинський², О. Єгрешій³, О. Красівський⁴, І. Пилипів⁵ та інші

¹ Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія ГКЦ крізь призму століть : історико-релігійний аспект : наукова монографія / Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – 500 с.

² Делятинський Р. І. Історія Станіславівської єпархії (1885–1900 рр.) / Р. І. Делятинський. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – 96 с.

³ Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин : портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча / О. Єгрешій. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – 168 с.

⁴ Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст. : Проблема польсько-українських стосунків / О. Красівський. – Львів, 2000. – 416 с.

⁵ Пилипів І. В. Греко-католицька церква у суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – 440 с.

дослідники Церкви. Проте комплексне дослідження означеної проблеми відсутнє.

Мета статті полягає у комплексному аналізі взаємозв'язків між Станиславівською та Перемишльською єпархіями у міжвоєнний період, які безпосередньо вплинули на розвиток та діяльність ГКЦ.

Греко-Католицька Церква у міжвоєнний період включала три адміністративно-канонічні одиниці – Львівську архієпархію, Перемишльську та Станиславівську єпархії, кожна з яких мала власні історичні традиції та відмінний канонічно-правовий статус. Найстарішою була Перемишльська єпархія, а наймолодшою – Станиславівська. Перемишльську греко-католицьку єпархію у зазначений період очолював єпископ Й. Коциловський (1917–1947 рр.), Станиславівську – єпископ Григорій Хомишин (1904–1945 рр.). Шляхи Г. Хомишина та Й. Коциловського переплелися ще задовго до обрання останнього перемишльським єпископом. У 1907 р. Йосип Коциловський закінчив богословські студії і був висвячений на священника. У цьому ж році Йосип повернувся до Галичини і одержав єрейські свячення. А згодом став професором догматичного богослов'я та віце-ректором духовної семінарії у Станиславові. 29 січня 1917 р. Й. Коциловський призначений єпископом Перемишльської греко-католицької єпархії. А вже 23 вересня 1917 р. митрополит А. Шептицький провів архієрейські свячення Й. Коциловського у м. Перемишлі. З цього часу взаємини між станиславівським та перемишльським єпископами зміцнюються та стають дедалі тіснішими.

Лютнева революція в Росії 1917 р. започаткувала національно-визвольні процеси серед народів імперії, зокрема і серед українців. Так, 22 січня 1918 р. Українська Центральна Рада IV Універсалом проголосила Українську Народну Республіку. Становлення незалежної держави радо вітали митрополит А. Шептицький та єпископи Г. Хомишин і Й. Коциловський спільним «Пастирським посланням до всечесного духовенства і вірних Галицької провінції» від 21 лютого 1918 р. У ньому вони, зокрема, підтримували державницькі настрої українського населення, яке повинно прагнути до об'єднання національних сил. Це у свою чергу повинно привести до національного відродження українського народу. У цьому контексті як основні завдання розглядалися служіння Богу та душпастирська діяльність. Частині духовенства пропонувалося позбутися москвофільських та інших політичних уподобань, що суперечили державотворчим прагненням⁶.

З 1772 р. Східна Галичина належала до Австро-Угорської монархії. Проте після проголошення маніфесту Карла I (1887–1922 рр.) від 16 жовтня 1918 р. народам Австро-Угорської монархії було надано право на самовизначення, проголошено адміністративне самоврядування Галичини у Львові, і прийнято історично важливе рішення про державну незалежність Західно-Української Народної Республіки. Цю ухвалу радо вітали галицькі ієрархи – митрополит А. Шептицький, Станиславівський єпископ

⁶ Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія ГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект : наукова монографія / Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – С. 146.

Г. Хомишин та Перемишльський єпископ Й. Коциловський. На церковній конференції 20 лютого українські греко-католицькі єпископи проголосили інструкцію, у якій зазначалося, що великий український народ повинен молитися за Українську державу. Крім того, 75 священників і 45 студентів духовних семінарій добровільно влилися до лав Української Галицької Армії. Офіційне визнання і підтримка УГКЦ ЗУНР та їхні спільні зусилля щодо відродження національного життя призвели до ворожості з боку Другої Речі Посполитої. Тому польська влада не хотіла визнавати право українського народу Галичини на самовизначення. Під постійним наглядом польської влади перебував не тільки митрополит А. Шептицький, а й перемишльський єпископ Й. Коциловський, багато священників було заарештовано⁷.

Після поразки УГА держави Антанти у Парижі 25 червня 1919 р. ухвалили рішення про короткотермінове підкорення Східної Галичини польській владі. Питання автономії Галичини повинно було вирішуватися на референдумі. 21 листопада 1919 р. на конференції цих держав було твердо встановлено, що на території Східної Галичини проголошується влада країн Антанти. Польща з того часу мала право панувати у краї протягом 25 років за умови, що буде введено автономію Галичини, галицький сейм із власним управлінням і армією.

Зважаючи на нові політичні обставини, митрополит А. Шептицький, станиславівський єпископ Г. Хомишин та перемишльський єпископ Й. Коциловський зібрали 26 серпня 1919 р. єпископську конференцію у Перемишлі і проголосили пастирський лист «До духовенства і вірних про жертви українського народу у українсько-польській війні». У цьому пастирському листі ми читаємо: «важко, але з мужнім серцем, ... зміцнившись у вірі ми приймаємо цей удар Божий... Бог, добрий батько, часто дозволяє своїх дітей покарати, але робить він це для нашого блага, з Святим Духом... роздумаємо ми і питаємо ми: можемо ми перечити Богу? Шукаємо досить глибокі причини нашого життя? Дивимося на гріх, але крізь віру. Так кланяйтеся під могутніми руками Бога, тільки так піднесе він вас. Ми повертаємося всім нашим серцем до Бога... тільки роздоріжжя є дорогою до спасіння... інша дорога не веде до цієї благородної цілі... Ми не дозволимо собі впасти у бездушність. Захищаємося ми також перед невірними, ми звертаємося до гріха і приходимо до Бога і його церкви». В той же час пастирський лист був протестом греко-католицьких єпископів проти їхньої відсутності на конференції у Парижі: «проти проступків польських військових, зайняття Східної Галичини, проти осквернення Божого Дому, численних безпідставних вбивств миролюбного населення, вбивства п'яти священників; нелюдського поводження з військовополоненими і політичного ув'язнення у концтаборах та в'язницях»⁸.

Польська влада повинна була швидко реагувати на протестний лист УГКЦ, тому що побоювалася поширення антипольських настроїв серед

⁷ Пилипів І. В. Греко-католицька церква у суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 35.

⁸ Кравчук А. Конференції Архієреїв Української Греко-Католицької Церкви (1902–1937) / А. Кравчук. – Львів: Свічадо, 1997. – С. 55.

українського населення Галичини. Ось чому вона зобов'язувала всіх церковних старост інформувати уряд про вплив пастирського листа на віруючих. Міністерство віросповідань та освіти 21 лютого 1920 р. констатувало: «публікація пастирського листа жодного особливого враження на греко-католицьке духовенство не справила, за винятком села Гута в області Сколе і Княгинич в області Рогатин, у яких відбувалися антипольські протести»⁹.

Загострення конфлікту між польською владою та українським народом вимагало негайного вирішення. У червні 1921 р. на засіданні римо-католицьких єпископів Польщі у Кракові було прийнято пропозицію якомога скоріше організувати загальне засідання з греко-католицькими єпископами. Адже тільки в такий спосіб могло відбутися обговорення питань стосовно урегулювання розладів і вирішення конфлікту між Польщею і Україною. І, як наслідок, цей процес міг сприяти основі майбутнього польсько-українського порозуміння. Але ця зустріч так і не відбулася. Польський єпископ Римо-Католицької Церкви Й. Більчевський у своєму листі до Міністерства з питань віри і освіти зазначав, що ієрархи УГКЦ, а саме перемишльський єпископ Й. Коциловський та генеральний вікарій Львівської архієпархії О. Бачинський не виявили жодного інтересу до спільної зустрічі, на противагу – єпископ Станіславівської єпархії цим зацікавився¹⁰.

Вибори 1922 р. були одним із ключових моментів польсько-української боротьби за Східну Галичину. Польський уряд вважав успішне проведення виборів у Галичині своїм головним завданням. Вибори до сейму і сенату відбулись відповідно 5 і 12 листопада 1922 р. Проте вибори 1922 р. не виправдали сподівань уряду і показали, що польська влада в Західній Україні тримається лише завдяки військовій силі. Заклик уряду ЗУНР у екзилі бойкотувати вибори був підтриманий більшістю галичан.

Владика перемишльський зайняв несхвальну позицію щодо виборів до парламенту в 1922 р. Разом з єпископом Станіславівської єпархії Григорієм Хомишиним і генеральним вікарієм Львівської архієпархії (А. Шептицький перебував у той час за кордоном) опублікували лист протестний «До всього культурного світу» з нагоди четвертої річниці окупації поляками Галичини. Автори звернення рішуче засуджували репресивну політику польської влади, зазначаючи, що «...перед українським народом стоїть страшне марево позбавлення усіх прав людини і нації на своїй власній землі, яку щедро скроплено кров'ю у боротьбі за власну державу». Польську адміністрацію цікавило, чи справді єпископи Г. Хомишин та Й. Коциловський підписалися під вищезгаданим протестним листом¹¹.

Єпископ Г. Хомишин неодноразово заявляв, що ні силою, ні політиканством добитися вирішення непорозумін між Польщею та

⁹ Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст. : Проблема польсько-українських стосунків / О. Красівський. – Львів, 2000. – С. 287.

¹⁰ Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія ГКЦ крізь призму століть : історико-релігійний аспект : наукова монографія / Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – С. 157.

¹¹ Кравчук А. Конференції Архиреїв Української Греко-Католицької Церкви (1902–1937) / А. Кравчук. – Львів : Свічадо, 1997. – С. 67.

Україною не вдасться. Єдиним виходом із цієї ситуації єпископ вважав залишитися в складі Другої Речі Посполитої для того, щоб запобігти поширенню прорадянських настроїв серед українського суспільства. Стосовно захисту від прорадянських впливів він вбачав три основні шляхи, а саме: запровадження серед духовенства целібату, визначення статусу УГКЦ через підписання з польським урядом спеціальної угоди (конкордату) та створення громадського релігійного об'єднання чи партії, підконтрольних УГКЦ¹².

Досить важливим у розвитку Української Греко-Католицької Церкви було питання целібату, яке викликало не тільки протести семінаристів, а й широкий резонанс в українському суспільстві Галичини. Необхідно нагадати, що єпископи Галицької митрополії на спільній єпископській конференції, яка відбулася в лютому 1918 р., визнали «потребу велику священників безженних» і зобов'язалися «працювати в сім напрямі в наших семінаріях»¹³.

На наступній спільній конференції у серпні 1919 р. ієрархи Галицької митрополії знову визнали «конечність загального целібату для духовенства в нашій галицькій провінції». Першим, хто рішення цієї резолюції виконав, був єпископ Г. Хомишин, який у 1920 р. проголосив, що у Духовній семінарії Станиславова тільки той чоловік буде висвячений, який обіцяє безшлюбність. Його перша спроба введення целібату відбулася у 1910 р. після проповіді у каплиці Духовної семінарії. Вже 20 вересня 1919 р. галицькі єпископи одностайно заявили про «наступні висвячування виключно безженних кандидатів стану духовного як вимушену потребу відновлення духовенства»¹⁴.

Перемишльський та Станиславівський єпископи майже одразу приступили до реалізації «целібатної реформи», тоді як митрополит А. Шептицький, враховуючи протестні настрої в суспільстві, відмовився від ідеї «загального целібату», хоча продовжував толерувати бажаючих до целібатного стану священства. Дослідники, історики М. Гайковський¹⁵ і Р. Делятинський¹⁶ вважають, що основними противниками целібатної реформи спершу були представники світської інтелігенції, лише згодом – представники одруженого духовенства. Таким чином, у 1920 р. целібат було запроваджено у Станиславівській єпархії, а у 1925 р. – в Перемишльській єпархії. Як зазначає О. Єгрешій¹⁷, «безкомпромісна позиція єпископів стосовно запровадження целібату була пов'язана з поширенням у Східній Галичині прокомуністичних настроїв, що знайшли сприятливий ґрунт в умовах українізації в Радянській Україні.

¹² Пилипів І. В. Греко-католицька церква у суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 157.

¹³ Кравчук А. Конференції Архирейів Української Греко-Католицької Церкви (1902–1937) / А. Кравчук. – Львів : Свічадо, 1997. – С. 50.

¹⁴ Павлишин О. З історії впровадження григоріанського календаря в церковне життя українців: календарна реформа єпископа Григорія Хомишина // Україна модерна. – 2002. – № 7. – С. 7-68.

¹⁵ Гайковський М. ГКЦ в часи митрополитування Андрія Шептицького / М. Гайковський // Київська Церква. – 2001. – № 2–3. – С. 32–48.

¹⁶ Делятинський Р. І. Історія Станіславівської єпархії (1885–1900 рр.) / Р. І. Делятинський. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – 96 с.

¹⁷ Єгрешій О. Єпископ Григорій Хомишин : портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча / О. Єгрешій. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – 168 с.

Через латинізацію УГКЦ, а отже, її «європеїзацію» ієрархи прагнули знешкодити вплив комуністичних ідей на галицьких українців».

Запровадження целібату у Перемишльській греко-католицькій єпархії викликало гостру полеміку серед семінаристів та мирян. Семінаристи написали протест, який був звернений до ординарія, але так і залишився поза увагою. Внаслідок цього у різних містах єпархії прокотилася хвиля мітингів, у пресі було розгорнуто пропагандистську кампанію проти єпископа Й. Коциловського. Досить активним у цьому напрямі виявився «Український Голос». Священики, які друкували статті, спрямовані проти введення целібату, як правило, не підписувалися. На сторінках «Українського Голосу» часто можна було зустріти наступні підписи: «один із настоятелів», «один зі священників».

Єпископ Г. Хомишин прагнув безумовного дотримання зобов'язання безшлюбності. Його перша спроба латинізму, запровадження григоріанського календаря у Станиславівській єпархії у 1916–1918 рр. викликала протест усього українського населення і була відхилена. Особисто він дотримувався григоріанського календаря. Єпископ Г. Хомишин заснував у 1923 р. «Товариство безшлюбних священників ім. Св. Йосифа», мета якого полягала у розповсюдженні латинсько-католицької ідеї серед українського суспільства та забезпеченні збільшення соціальних установ, таких як дитячі будинки і притулки для літніх і немічних¹⁸.

Це насильницьке запровадження целібату у Станиславівській єпархії викликало обурення й опір, і щоправда не тільки серед семінаристів, а й серед українського населення. Напруження було настільки велике, що у 1925 р. у Духовній семінарії у Станиславові богослови виступили проти необхідності запровадження целібату. Вже 14 березня 1925 р. до семінаристів Львова було відправлено листа з проханням «підтримки у боротьбі проти насильницького запровадження целібату». Українське населення Станиславова заснувало власний комітет, який за допомогою преси намагався бойкотувати навчання у Духовній семінарії, а також відправив делегацію до папського нунція у Варшаві, намагаючись захистити інтереси українського населення.

Таким чином, введення целібату не знайшло підтримки в українському суспільстві. Єпископи УГКЦ одержали з усіх частин Галичини клопотання, у яких було зазначено, що введення целібату суперечить традиціям Церкви і народу. Цей опір віруючих було проведено під гаслом «на підтримку прав Греко-Католицької Церкви». У жовтні 1929 р. в Римі відбулася конференція греко-католицького єпископату з участю А. Шептицького, Г. Хомишина, Й. Коциловського. Під час засідання станиславівський владика зазначив: «Хто не хоче ввести целібат – нехай не мішає»¹⁹.

На початку 30-х рр. Г. Хомишин почав задумуватися над створенням партії, яка б не підкорялася жодним політичним силам. Влітку 1930 р.

¹⁸ Пилипів І. В. Греко-католицька церква у суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – С. 322.

¹⁹ Центральний державний історичний архів у м. Львів (ЦДАУЛ). – Ф. 201 Греко-католицька митрополича консисторія, м. Львів, 1806–1945 рр. – Оп. 4в. – Спр. 503 Протокол єпископської конференції Греко-католицького єпископату, Рим, 21-29 жовтня 1929 р. – Арк. 1-8.

критичної точки досягла ворожість між «українським селянином» і «польським паном». Галичина була охоплена акціями саботажу, чинилися підпали, яких було зареєстровано 2200. Польський уряд звинувачував ОУН в організації та реалізації саботажів. Він зреагував миттєво, і 16 вересня 1930 р. озброєні військові частини польської кавалерії і поліції напали на 500 українських сіл у Галичині. Під військовим тиском і застосуванням принципу «колективної відповідальності» серед українського населення, особливо серед селянства, було розпочато так звану «пацифікацію». З політичної точки зору ця «кампанія пацифікації» розглядалася як реалізація військово-політичної операції для заспокоєння схвильованого українського населення. Протестуючи проти пацифікації, єпископи УГКЦ видали спільне послання, в якому йшла мова про те лихо, яке лягло на плечі українського населення Галичини і шкодить усьому українському народу²⁰.

12-13 липня 1930 р. відбулася спільна конференція єпископів, у якій також взяли участь перемишльський єпископ Й. Коциловський та його помічник Григорій Лакота. На конференції мова йшла про те, що жодна партія не представляє інтереси католицької ідеології, тому було вирішено створити власну партію. 24 вересня 1930 р. частина партійних членів УХО, а саме С. Томашівський і О. Назарук, заснували Українсько-католицьку народну партію [11, с. 221]. У жовтні 1930 р. було оприлюднено програму нової партії, що визначалася широкою автономією Галичини у складі Польської держави. У ній говорилося: «Нашу політичну діяльність розтягаємо на всі історично і племінно українсько-руські землі, прилучені до Польської держави. Згадані висше землі творять окрему геополітичну і суспільно-господарську цілість зі своєю традицією і власним національно-культурним обличчям, отже, вони мають повне право до самоозначення і самоорудування... Відповідно будемо поборювати легальними способами всі ті установи, що мають... удержати чи скріпити централістичний режим». Водночас у програмі підкреслювалася пріоритетна роль Католицької Церкви²¹.

На противагу Українській Католицькій Народній партії 1 січня 1931 р. орієнталістами, які були прихильниками візантійського обряду, було створено Український Католицький Союз. 15 березня 1931 р. з'явилося пастирське послання митрополита А. Шептицького, в якому він висловив підтримку новій католицькій партії УКС. Український Католицький Союз виступав за легальні способи і методи розбудови суспільно-політичного, культурного, економічного життя. У партійній програмі було зазначено: «На основі легальності польської держави, громадяни якої є ми, ми доб'ємся легальним способом для нашого народу все кращої освіти, культури, процвітання і права».

21-29 жовтня 1929 р. в Римі тривала конференція греко-католицького єпископату, у якій, зокрема, взяли участь митрополит А. Шептицький, єпископи Г. Хомишин і Й. Коциловський. Було вирішено, що українські ієрархи візьмуть під свою протекцію розвиток Католицької акції у своїх

²⁰ Андрухів І. Станіславська (Івано-Франківська) єпархія ГКЦ крізь призму століть : історико-релігійний аспект : наукова монографія / Ігор Андрухів, Олександр Лисенко, Ігор Пилипів. – Надвірна : Надвірнянська друкарня, 2010. – С. 197-198.

²¹ Програмова заява Української католицької партії. – Львів, 1930. – 2 с.

епархіях. На засіданні обговорювалося питання організації відповідного центрального органу, який мав би координувати розвиток Акції в Галичині²².

У червні 1930 р. єпископи УГКЦ Львівської архієпархії, Перемишльської і Станиславівської єпархій взяли участь у Першому єпархіяльному конгресі у Польщі, на якому було обговорено проблеми «Католицької акції». На основі їх ініціативи у 1932 р. у Львові було організовано конференцію, яка визначила правовий статус організації «Католицька акція» у церковних провінціях Галичини. Цей статус забезпечував створення інститутів у єпархії, деканатах та парафіях. Керівним органом «Католицької акції» проголошувався Генеральний інститут, який належав дирекції чи головному церковному помічнику, що визначав загальну лінію організації з боку Церкви. Цю посаду отримав єпископ-помічник Львова Іван Бучко (1892–1974 рр.). Пізніше створюється комісія для проведення «Католицької акції», яку до 1938 р. очолював єпископ Микита Будка (1877–1949 рр.). Однак визначальними щодо розвитку Католицької акції у Східній Галичині стали суперечності між митрополитом А. Шептицьким і єпископом Г. Хомишиним, які мали суспільно-політичний та релігійний характер²³.

Четвертого жовтня 1930 р. у Львові відбулася конференція єпископату за участю Андрея Шептицького, Йосафата Коциловського і Григорія Хомишина. Ієрархи засудили як «пацифікацію» польських властей, так і діяльність українських таємних організацій, однак підкреслили, що вчинки націоналістів – це здебільшого реакція на провокації поляків. Пастирський лист до духовенства і вірних, підготовлений владиками з приводу антиукраїнської політики влади, був конфіскований урядом. Невдовзі про злочини польської адміністрації в Галичині стало відомо Ватикану, куди єпископат Греко-Католицької Церкви надіслав меморіал, де наводилися факти бичування священників, збездіщення жінок, приниження гідності людини²⁴.

У 1933 р. в Різдвяному зверненні до народів світу папа Римський Пій XI оголосив з нагоди 1900-ліття Христових мук «Святий Рік», що мав тривати з 2 квітня 1933 р. по 2 квітня 1934 р. 1 березня 1933 р. три галицькі владики разом з єпископами-помічниками видали спільну відозву з приводу проведення 6 і 7 травня того року свята «Українська Молодь – Христові» (УМХ). Ієрархи закликали галицьких українців підтримати релігійний захід. Архієпархіяльний Інститут Католицької акції (спеціальний орган Львівської архієпархії) приступив до організації свята, яке було покликане згуртувати молодь на християнських засадах і тим самим закласти підвалини формування нових католицьких товариств. На свято УМХ до Львова у визначений термін прибуло близько 50 тисяч осіб із різних

²² Католицька Акція // Нова Зоря. – 1927. 7 січня. – Ч. 1-2. – С. 7.

²³ Там само.

²⁴ Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника (ЛННБ, ВР). – Ф. 9. Окремі надходження – Спр. 1069. Протоколи конференцій єпископів Львівського, Перемишльського, Станиславівського, 1902–1939 рр. – Арк. 40.

населених пунктів Галичини. Однак єпископ Г. Хомишин не був на урочистостях з цього приводу²⁵.

23 грудня 1935 р. у Львові відбулася нарада архієреїв трьох єпархій за участю А. Шептицького, Г. Хомишина та Й. Коциловського. На ній розроблено спільний план роботи в рамках Католицької акції для галицької церковної провінції і прийнято новий статут, що не передбачав організаційних відмінностей в єпархіях. Однак затверджені на нараді рішення не були втілені в життя²⁶.

Таким чином, зв'язки між Станиславівською та Перемишльською єпархіями у міжвоєнний період проявлялися у підтримці обома єпископами новоутвореної Західно-Української Народної Республіки, введенні celibатної реформи, публікації пастирських листів та участі у спільних єпископських конференціях.

Tetyana GORAN
Igor PYLYPIV

RELATIONSHIPS PRZEMYSŁ AND STANYSŁAVIVSKY DIOCESE IN THE PERIOD OF SECOND RICH POSPOLYTA

In this article the relationship between Przemyśl and Stanyslavivsky diocese, which determined the direction of the Greek Catholic Church in the interwar period. The main point question of this period was celibate reform, which led to some differences between the bishops of the GCC. The joint work plan was analyzed within the Catholic action GCC.

Keywords: *Greek-catholic church, bishop, diocese, celibate, Catholic action, Peremyshl bishop, spiritual leaders.*

---

²⁵ Державний архів Львівської області. – Ф. 110 Львівське міське староство, м. Львів, 1920–1939 рр. – Оп. 1. – Спр. 1112. Справа спостереження за святыми Українська Молодь Христові, 1 травня – 8 червня 1933. – Арк. 14.

²⁶ Нива. – Львів. – 1933, 1935 (Місячник присвячений церковним і суспільним справам).